

Anbefalinger til det kommende botilbud i Aalborg Øst

Endeligt notat

1. juni 2015

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Overordnede principper for den fysiske indretning.....	4
3. Konkrete faciliteter i botilbuddet	5
4. Fremme af det gode liv i botilbuddet	10
5. Fremme af relationer med lokalområdet.....	11
6. Anbefalinger til den videre proces	19

Projektgruppen:

John René Keller Lauritzen

Sisse Resen

Sidsel Reese

Eva-Carina Nørskov

Annemarie Holsbo

Teknologisk Institut

Center for Analyse og Erhvervsfremme

1. Indledning

Ældre- og Handicapforvaltningen i Aalborg Kommune står over for at skulle opføre et nyt botilbud i Aalborg Øst, som samler beboerne på fire mindre, eksisterende botilbud. Det nye botilbud skal rumme 32 beboere med let til moderat grad af udviklingshæmning og være klar til indflytning ultimo september 2017.

Forud for formuleringen af det endelige byggeprogram har Teknologisk Institut bistået Ældre- og Handicapforvaltningen med en række forundersøgelser, der tilsammen belyser de liv, som det nye botilbud skal danne rammen om, samt det lokalområde, som det aktivt skal indgå i. Ønsket er, at botilbuddet gennem dets indretning og aktiviteter skal skabe øget livskvalitet og styrke det sociale fællesskab, dels mellem beboerne og dels mellem beboerne og lokalområdet.

Teknologisk Institut har gennemført følgende aktiviteter i forbindelse med projektet:

- Interview med daglige ledere af de fire eksisterende botilbud
- Interview med projektlederen for Helhedsplan Kickstart Tornhøj, Visitationenheden Voksen Handicap samt ledere i Ældre- og Handicapforvaltningen
- Interview med grupper af beboere på de fire eksisterende botilbud
- Interview med pårørende til beboere på de fire eksisterende botilbud
- Visionsworkshop med et bredt udsnit af interessenter omkring det nye botilbud (herunder kommunale ledere og politikere, fremtidige beboere og pårørende, repræsentanter for interesseorganisationer samt lokale interessenter og foreninger)
- Besøg hos institutioner, foreninger og virksomheder i lokalområdet
- Besøg i beboernes nuværende hjem samt fotoantropologisk dokumentation af beboernes liv, hverdag og tanker om den gode tilværelse. Herunder også dialog med personale og pårørende.

Dette dokument samler resultaterne fra de ovennævnte aktiviteter og opstiller på den baggrund en række konkrete anbefalinger til det nye botilbud, som kan indarbejdes i byggeprogrammet, og som således afspejles i den endelige udformning af byggeriet. Anbefalingerne er udvalgt, så de repræsenterer generelle ønsker og behov hos respondenterne, ligesom at de er blevet underlagt en kvalificeret validering. På trods af dette vil anbefalingerne i den videre proces utvivlsomt møde en række praktiske, tekniske eller økonomiske forhold, som gør, at anbefalingerne ikke altid kan imødekommes fuldt ud. I så tilfælde kan de dog guide parterne bag byggeriet hen imod at sikre et udfald, der på bedst mulig vis tilgodeser de afdækkede behov.

I Afsnit 2 nedenfor præsenteres en række overordnede principper for den fysiske indretning, hvorefter der i Afsnit 3 opstilles konkrete anbefalinger til hhv. huset generelt, fællesrum, personalefaciliteter, beboernes lejligheder og udendørsfaciliteter. I Afsnit 4 flyttes fokus væk fra den fysiske indretning og over mod, hvordan ledere og medarbejdere efter færdiggørelsen kan understøtte det gode liv i botilbuddet. Dernæst gives der i Afsnit 5 anbefalinger til, hvordan der kan etableres gode og bæredygtige samspil mellem botilbuddets beboere og lokalområdet. Endeligt præsenteres i Afsnit 6 en række anbefalinger til processen frem mod botilbuddets færdiggørelse.

2. Overordnede principper for den fysiske indretning

Den fysiske indretning af botilbuddet i Aalborg Øst skal baseres på følgende overordnede principper.

Botilbuddet skal fremstå som en samling af private hjem

Det er vigtigt for de fremtidige beboere og deres pårørende, at det nye botilbud ikke fremstår som en institution, men som en samling af private hjem med tilhørende fælles faciliteter. Byggeriets udformning skal udtrykke, at hjemmet tilhører beboeren og ikke institutionen.

Den fysiske indretning skal baseres på principper om ligeværd og tilgængelighed

Beboere, personale og udefrakommende skal kunne mødes i et jævnbyrdigt samspil i det nye botilbud uagtet nedsat førlighed og fysiske handicap. Det kræver, at den fysiske indretning af botilbuddet tager højde for forskellige oplevelseshøjder, at de konkrete faciliteter er tilgængelige for beboere med handicap, og at de giver medarbejderne gode rammer for at udføre arbejdet efter anvisninger for et godt og sikkert arbejdsmiljø. Det anbefales at lade sig inspirere af blandt andre Handicaporganisationernes Hus i Høje Taastrup.

Botilbuddet skal indrettes fleksibelt

Botilbuddet skal huse 32 beboere med forskellige og foranderlige behov og interesser. Det skal tilbyde en attraktiv tilværelse på alle stadier af det voksne livsspektrum; fra den 18-årige ungdomstilværelse til den sene ældretilværelse. Botilbuddets lejligheder skal derfor indrettes fleksibelt, så hjælpemidler og faciliteter kan installeres og afmonteres afhængig af den enkelte beboers situation og støttebehov.

Botilbuddets arealudnyttelse skal være særligt effektiv

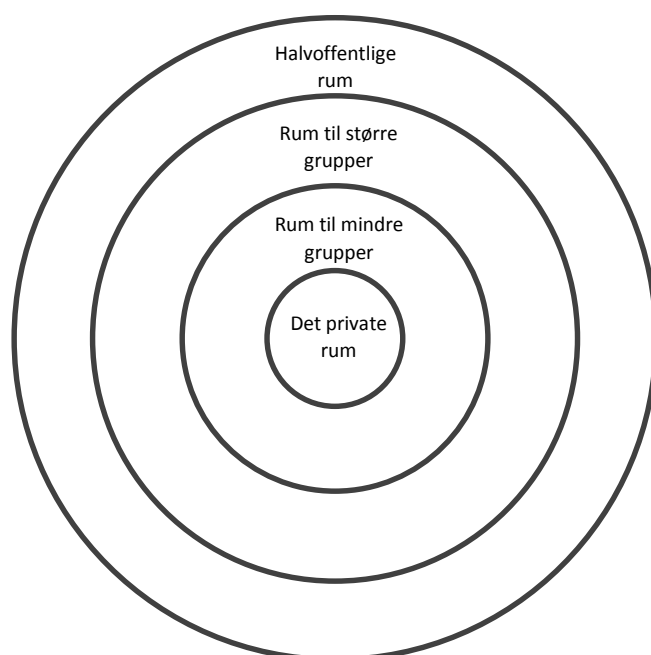
Stort set samtlige beboere i det nye botilbud vil være tildelt en form for pension eller anden offentlig understøttelse, og deres huslejbudget er derfor begrænset. Det er derfor essentielt, at udnyttelsen af botilbuddets arealer sammenlignet med andre lejlighedsbyggerier er særligt effektivt, således at huslejen kan holdes på et rimeligt niveau. Det anbefales, at Ældre og Handicapforvaltningen iværksætter et forarbejde i forhold til at fastsætte en øvre grænse for huslejen i det nye botilbud.

Den fysiske indretning skal fremme fire grader af fællesskab

Det kommende botilbud skal understøtte fire grader af fællesskab, som skal være tilgængelige for beboerne i dagligdagen. Botilbuddet skal således rumme:

- I. *Private rum* (dvs. beboernes private lejligheder)
- II. *Rum til mindre grupper*, der understøtter mindre fællesskaber blandt beboerne (på tomandshånd eller i mindre grupper),
- III. *Rum til større grupper*, der understøtter større fællesskaber blandt beboerne (større grupper eller samtlige)
- IV. *Halvoffentlige rum*, som i bestemte tidsrum er åbne for offentligheden.

De fire typer af rum, som alle skal findes både indendørs og udendørs, er illustreret i nedenstående figur.

Botilbuddets fællesarealer skal have særligt fokus på rum til mindre grupper

De fremtidige beboere samt personalet oplever, at de mindre fællesskaber på mellem 2 og 6 personer har en særlig evne til at skabe livskvalitet i hverdagen. Indretningen af botilbuddets fællesarealer skal derfor have hovedvægt på mindre rum og/eller "rum i rummene" (eksempelvis rumdelere, cafemiljøer, lydafsørmning), som understøtter de mindre fællesskaber. Igen bør det afspejles at beboernes liv ændrer sig og at de forskellige faser i livet kan afspejle forskellige behov.

Botilbuddet skal indrettes med opmærksomhed på lyd- og støjfølsomhed

En stor del af de fremtidige beboere er mere lyd- og støjfølsomme end den gennemsnitlige befolkning. Indretningen af botilbuddet og valget af materialer skal således ske med øje for at undgå støjgener fra f.eks. andre beboere, fællesfaciliteterne og udefra. Elektriske og mekaniske installationer skal ligeledes være støjsvage.

Botilbuddet skal indrettes uden vedligeholdelsestunge faciliteter

Såvel inde som ude skal indretningen af botilbuddet imødekomme det faktum, at beboere og personale ikke har ressourcer til at stå for vedligeholdelse i større omfang. Eksempelvis er en have med blomsterbede, køkkenhave og kæledyrshold i større omfang ikke tilrådeligt.

3. Konkrete faciliteter i botilbuddet

I dette afsnit belyses de konkrete faciliteter, som interessenterne omkring det nye botilbud har udpeget som centrale i forhold til hhv. huset generelt, fællesrummene, personalerummene, beboernes private lejligheder og udendørsfaciliteter.

Huset generelt

Botilbuddet skal være lyst med mange vinduer

Beboere, pårørende og personale ønsker sig samstemmigt, at det nye botilbud indrettes lyst med høj forekomst af naturligt lysindfald fra mange og store vinduespartier.

Skellet mellem de to plan opblødes

Botilbuddets to plan bør af hensyn til overskueligheden i den daglige drift og pleje fremstå så lidt adskilte som muligt. Endvidere stiller et byggeri i to plan krav til rummeligheden af elevatorer. Elevatorerne i det nye botilbud skal have plads til beboernes hjælpemidler samt én eller flere hjælpere.

Behov for hjælpemidler må ikke begrænse beboernes muligheder i botilbuddet

Såvel private rum som fællesarealer i botilbuddet skal indrettes så rummeligt, at beboerne kan komme forbi hinanden med nødvendige hjælpemidler. Den enkelte beboer må ikke begrænses i sine muligheder for at deltage i det sociale liv – eksempelvis madlavning – på grund af behovet for at anvende hjælpemidler.

Beboerne skal have adgang til depotrum

Botilbuddets beboere skal alle have et personligt depotrum (eksempelvis kælderrum) til opbevaring af ting, som de ikke ønsker at have i deres private lejligheder. Derudover skal beboerne have adgang til et fælles depotrum, som giver mulighed for opbevaring af pladskrævende hjælpemidler, der ikke bruges på daglig basis (eksempelvis badestol og kørestole til længere ture), men dog så ofte, at de ikke kan opbevares i et fjerntliggende depotrum.

Botilbuddet kan indrettes med plads til en form for "kommerciel aktivitet"

Særligt de nuværende botilbudsledere og øvrige ledere i Ældre- og Handicapforvaltningen har udtrykt ønske om, at der indrettes plads til en form for kommerciel aktivitet i det nye botilbud, som beboerne kan inddrages i at drive, og som bl.a. kan have beboere i lokalområdet som kunder. Dette indrettes i tillæg til de fællesrum, der skal være helt eller delvist åbne for lokalområdet (se nedenstående afsnit).

Fællesrum

Botilbuddet skal have fleksible fællesrum af forskellig størrelse

I dagligdagen har beboerne brug for enkelte "halvstore" fællesrum (10-16 personer) med mindre tilknyttede grupperum eller rum-i-rummet, som giver mulighed for samvær og aktiviteter i mindre grupper. Ved særlige lejligheder skal nogle af fællesrummene kunne slås sammen til ét stort rum, hvor beboerne eksempelvis kan holde fest, koncerter og temaaftener. Der er således ikke brug for et statisk, stort fællesrum.

Nogle fællesrum skal være funktionsopdelte

Beboerne og deres pårørende ønsker sig, at enkelte fællesrum i det nye botilbud skal være funktionsopdelte. Særligt relevant er et musikrum, hvor beboerne kan mødes om at lytte til eller selv spille musik, og et kreativitetsrum med plads til mindre sysler. Personalet ytrede desuden ønske om et rum, hvor de kan afholde samtaler med borgere og deres pårørende udenfor

borgerens eget hjem. Dette behøver dog ikke nødvendigvis være et separat rum. Det anbefales, at personalet inddrages i beslutningen omkring hvilke rum, der skal være, og hvordan disse skal indrettes.

Nogle fællesrum skal være tilgængelige for lokalområdet

En del af botilbuddets fællesfaciliteter skal være helt eller delvist tilgængelige for lokalområdet. Dette skal både stille nogle udækkede behov for faciliteter og lokaler i lokalområdet, og være med til at skabe rum for møder mellem beboere i botilbuddet og lokalområdet. I afsnittet "Fremme af relationer med lokalområdet" opstilles konkrete muligheder for sådanne faciliteter.

Botilbuddet skal have flere køkkener til madlavning i mindre grupper

Flere beboere, pårørende og medlemmer af personalegruppen ønsker at videreføre konceptet om små køkkener, der understøtter madlavning i mindre grupper, til det nye botilbud. Disse danner i øjeblikket rammen om mindre sociale fællesskaber og en følelse hos beboerne af, at bidrage til fællesskabet. Derudover bidrager de til en følelse af hjemlighed og normalitet (fremfor et liv på en institution) samtidig med, at de er overskuelige for mere sensitive beboere. Kan de små køkkener af praktiske årsager ikke realiseres i det nye botilbud, bør de større køkkener indrettes som samlinger af mindre madlavningsfællesskaber – f.eks. gennem afskærmede øer.

Faciliteter til spisning skal primært understøtte mindre grupper

De fleste beboere foretrækker enten at indtage deres måltider i deres egen lejlighed (alene eller på tomandshånd) eller i mindre grupper. Kun ved særlige lejligheder eller lejlighedsvis fællesspisninger vil der være behov for større borde med plads til mange.

Personalefaciliteter

Personalerum skal rumme faciliteter til afslapning – mødefaciliteter deles med beboerne

Personalerummet kan indrettes med en sofa, briks, lænestol, e.l. så personalet har mulighed for at tage et kort hvil under lange vagter eller til lejlighedsvis afstresning. Personalet kan med fordel bruge botilbuddets fællesrum, når de har behov for lokaler, som skal rumme hele personalegruppen – eksempelvis til personalemøder. Der udarbejdes en konkret og skriftlig aftale for denne lokaledeling.

Botilbuddet bør desuden give rengørings- og servicemedarbejdere gode faciliteter til opbevaring af udstyr og hjælpemidler enten i separat rum eller i det mindste adskilt fra det øvrige personales opbevaringsfaciliteter.

Beboernes lejligheder

Botilbuddet skal indrettes med toværelses lejligheder

De fremtidige beboere fortæller samstemmigt, at de i det nye botilbud ønsker toværelses lejligheder med adskilt soveværelse og opholdsstue.

Lejlighederne skal kunne indrettes ud fra beboernes ønsker

Lejlighederne er beboernes private hjem og skal kunne indrettes efter beboernes ønsker, så de har et personligt præg. Eksempelvis skal det være muligt for beboerne at vælge gardiner, maling til væggene samt hvilke møbler, de ønsker i deres lejlighed.

Lejlighederne skal indrettes fleksibelt

Lejlighederne i det nye botilbud skal indrettes fleksibelt, så det er muligt at ændre på indretningen, hvis beboernes ønsker og behov ændrer sig. Det indebærer eksempelvis, at inventaret skal være flytbart fremfor indbygget, og at det skal være muligt at installere hjælpemidler i lejligheden såsom personlifte.

Der skal være direkte adgang til lejlighederne fra det offentlige rum

Det er et udtalt ønske hos mange beboere, at der skal være adgang til deres private lejlighed fra det offentlige rum frem for at skulle igennem fællesrum for at komme til lejlighederne. Dette fremmer følelsen af, at lejlighederne er *deres* hjem og at de ikke blot er én af mange beboere på en institution.

Lejlighederne skal have egen ringklokke og tilhørende postkasse

Beboerne lægger stor vægt på, at deres lejlighed er deres privatsfære. Derfor er det et stærkt ønske, at lejlighederne i det nye botilbud indrettes med ringklokke og postkaseanlæg med separat postkasse til den enkelte lejlighed. Endvidere ønsker beboerne sig, at de får deres egen nøgle til både lejlighed og postkasse.

Lejlighederne skal have plads til mere opbevaringsinventar end i traditionelle lejligheder

Mange af de fremtidige beboere har behov for, at der er mere plads til opbevaringsinventar (skabe, kommoder mv.) end i traditionelle lejligheder, da de har pladskrævende udstyr, som bruges dagligt. Opbevaringsbehovet kan delvist afhjælpes med et fælles depotrum, men beboerne har også brug for at kunne opbevare pladskrævende ting i deres lejlighed.

Lejlighederne skal indrettes med tekøkken

Det er tilstrækkeligt, at lejlighederne indrettes med tekøkken, da et klart flertal af de fremtidige beboere ikke har behov for et fuldt udstyret køkken til privat madlavning i deres lejlighed.

Lejlighederne skal have rummelige badeværelser

Mange af de fremtidige beboere har brug for rummelige badeværelser med plads til diverse hjælpemidler, opbevaring af udstyr til personlig hygiejne samt en eller flere hjælpere. Der skal desuden være plads til at tilslutte en vaskemaskine i badeværelset.

Lejlighederne skal have automatiseret og støjsvag udluftning

Personalet fortæller, at flere af de fremtidige beboere i botilbuddet ikke er opmærksomme på behovet for jævnlig udluftning i deres lejligheder og særligt i badeværelserne. Derfor ønsker personalet, at lejlighederne indrettes med automatisk udluftning, som ikke er afhængig af, at de eller beboerne selv aktiverer det. Det er endvidere essentielt, at udluftningen er støjsvag, da flere beboere er sensitive over for støj.

Udendørsfaciliteter

Både private og fælles terrasser

Nogle beboere ønsker sig en mindre privat terrasse eller altan til deres lejlighed, så de har mulighed for at have deres egne havemøbler og blomsterkrukker. I tillæg til disse skal der være fælles terrasser, der som indendørsfaciliteterne skal indrettes med mulighed for at mødes i både mindre og større fællesskaber.

Udendørsfaciliteterne skal indrettes med krukker og højbede

Såvel personale som beboere fortæller, at de ikke kan passe større blomsterbede og køkkenhaver rundt om botilbuddet. Områderne rundt om det nye botilbud skal derfor indrettes med blomster og krydderurter i krukker eller højbede, som er overskueligt at passe. Det skal endvidere være muligt at tilgå krukker og højbede for gangbesværede beboere og kørestolsbrugere.

Der skal være frugttræer og bærbuske rundt om botilbuddet

Det er et stort ønske for flere beboere, at der plantes frugttræer og bærbuske rundt om det nye botilbud, da de fungerer som et socialt samlingspunkt i flere af de nuværende botilbud. Beboerne er fælles om at lave bl.a. grød, marmelade og kager af frugter og bær i løbet af sommeren og efteråret, og disse traditioner vil beboerne meget gerne tage med sig til det nye botilbud.

Udendørsfaciliteterne skal give mulighed for sport og spil

Botilbuddet skal rumme udendørs faciliteter til sport og spil. Særligt relevant er en petanque-bane samt en trampolin. Faciliteter til mere aktive sportsgrene eller spil (badminton og boldspil), findes i lokalområdet. Der skal iværksættes en aktiv indsats for at sikre, at beboerne er bekendt med disse, og at barrierer i forhold til at anvende disse mindskes.

Der skal indrettes et udendørs rygested

Enkelte beboere ønsker, at der etableres et overdækket rygested udendørs, således at de kan stå i tørvejr og ryge. Personalet støtter op om denne facilitet, selv om beboerne også må ryge i deres private lejligheder.

Botilbuddet skal rumme gode af- og pålæsningsforhold til handicapkøretøjer

Når beboerne hentes af minibusser ved de nuværende botilbud oplever mange, at de venter i det fri i længere tid, før det bliver deres tur til at komme om bord i bussen. Det anbefales, at det fremtidige byggeri tager højde for denne problematik – f.eks. ved at indrette en overdækket af- og pålæsningszone.

Botilbuddet skal have et rummeligt cykelskur

Mange af de fremtidige beboere har handicapkøretøjer eller særlige cykler, som er pladskrævende. Der er således brug for et rummeligt cykelskur, hvor disse køretøjer kan opbevares, og hvor der er installeret opladningsfaciliteter til eldrevne køretøjer.

4. Fremme af det gode liv i botilbuddet

Én ting er at skabe de rette fysiske rammer. Noget andet er at sikre, at disse kommer til at danne rammen om et godt liv for botilbuddets beboere. Nedenfor findes en række anbefalinger til, hvordan man fra ledelsens og personalets side kan tilgå dette arbejde.

Beboerne skal støttes i at leve en så "normal" og selvstændig tilværelse som muligt

Botilbuddet skal danne rammen om, at beboerne kan leve en så "normal" hverdag som muligt, med alt hvad det indebærer af daglige rutiner som at gå på arbejde, lave mad, passe krydderurterne og se tv. Beboerne skal leve en så uafhængig tilværelse som muligt, hvor de støttes i at træffe deres egne valg og foretage sig det, de har lyst til og har brug for. Dette i modsætning til at blive "plejet" og "serviceret" efter ovenfra dikterede bestemmelser.

Motion og bevægelse skal indgå som en naturlig del af hverdagen

Det er et ønske fra pårørende, personale og enkelte beboere, at motion og bevægelse kommer til at blive integreret i de daglige rutiner i botilbuddet. En række beboere døjer med livsstilsproblematikker, som ville kunne forebygges og afhjælpes herigennem. Vigtigt er det dog, at det så vidt muligt "leges ind", så det ikke bliver motion for motionens skyld. Konkrete muligheder er cykel- og gåture i området samt etablering af handicapbold hos Fokus Fitness.

Det skal være muligt at holde kæledyr

Kæledyr spiller en vigtig rolle i en række beboeres liv, og der skal derfor være plads til at tage kæledyrene med fra deres eksisterende botilbud og at erhverve sig nye, såfremt personalet vurderer, at beboerne selv vil være i stand til at passe dem.

Det skal prioriteres, at de beboere, der ønsker det, kan beholde deres nuværende arbejde

Dagbeskæftigelsen er for mange beboere en vigtig identitetsmarkør. Mange identificerer sig som 'lagerarbejdere', 'gartnerimedarbejdere', mv. og har været på deres nuværende arbejdsplads i en længere årrække. Så vidt det er praktisk muligt, bør det således prioriteres, at der holdes fast i de eksisterende beskæftigelsesforhold.

Udefrakommende, der laver aktiviteter med beboerne, skal indtænkes og evt. opprioriteres

I det nye botilbud bør udefrakommende, der laver aktiviteter med beboerne (f.eks. gå- og cykelture, sport og spil eller bagning) indtænkes og eventuelt opprioriteres. Dette kunne eksempelvis ske gennem øget inddragelse af frivillige fra lokalområdet. På de nuværende botilbud er der få af den slags ikke-betalte ressourcer, men disse gør en vigtig forskel i beboernes liv og bibringer noget andet til fællesskabet end personalet gør.

Der skal foretages grundigt forarbejde i forhold til fordeling af beboerne i lejlighederne

Der skal iværksættes et grundigt arbejde i forhold til at få fordelt beboerne i botilbuddets lejligheder. Der skal bl.a. tages højde for hvordan beboerne sættes sammen i forhold til deres psykiske problemstillinger (f.eks. skizofreni, downs syndrom, autisme, mv.), hvem der skal bo tæt på plejepersonalet og hvem der har mest ud af at bo i lejligheder med egen have/altan, væk fra stien, osv.

Det afdækkes, hvorvidt der er behov for sundhedsfagligt personale i botilbuddet

I takt med at den nuværende beboergruppe bliver ældre, opstår der øget behov for sundhedsfaglig pleje, som i dag varetages af det pædagogiske personale. Det bør således afdækkes, hvorvidt der fremadrettet er behov for at rekruttere sundhedsfagligt personale. Alternativt kan man se på muligheder for at "dele" den type personale med Astrupparken eller det kommende demensplejehjem.

Botilbuddet skal gøres indbydende og spændende for besøgende

Der skal iværksættes en aktiv indsats for at sikre, at botilbuddet virker indbydende og spændende for pårørende og besøgende i alle aldersgrupper. Botilbuddet skal rumme rige muligheder for at beboeren og de(n) besøgende kan lave forskellige aktiviteter sammen, og at børn også finder det spændende at være der. Der kan i denne proces evt. hentes inspiration fra botilbuddet Skansebakken i Vejle.

Alternative muligheder for at hæve penge undersøges

I øjeblikket bruger beboerne en stor del af deres hjemmedage (højt værdsat enetid med en pædagog) på at gå i banken, da de på grund af deres forskellige diagnoser ikke må have hævekort. I det nye område er der ingen bank tæt på, hvilket yderligere vil forværre denne problemstilling. Der bør derfor igangsættes et systematisk arbejde for at afdække alternative muligheder for at hæve penge (evt. pengeskabsløsning eller udkørende ordning med lokal bank).

Der skal arbejdes aktivt for at skabe en fælles identitet og kultur

Da fire enheder med hver deres traditioner og kulturer smelter sammen i de nye rammer, skal der arbejdes aktivt for at sikre, at disse smelter sammen på en god måde. Der skal skabes en fælles identitet og kultur med egne selvstændige traditioner og ting, man er fælles om.

5. Fremme af relationer med lokalområdet

Botilbuddets beboere skal være en naturlig og integreret del af lokalområdet. De skal kunne komme ud blandt lokalområdets beboere og bruge de mange faciliteter, der findes i de nære omgivelser. Beboere og organisationer fra lokalområdet skal finde det attraktivt at komme i botilbuddet og benytte en række faciliteter og interagere med beboerne. Nogle beboere vil desuden have gavn af at arbejde hos lokale virksomheder eller offentlige institutioner. Dette afsnit rummer en række konkrete anbefalinger til indsatser, der bør iværksættes for at etablere og vedligeholde sådanne samspil. Indledningsvis præsenteres nogle generelle retningslinjer og anbefalinger, hvorefter der gives bud på konkrete samspil, og hvordan disse kan fremmes.

Generelle anbefalinger

Der dedikeres en ressourceperson til at facilitere samspillet med lokalområdet

Der eksisterer i området en lang række organisationer, foreninger, institutioner og virksomheder, som er villige til at indgå i en bred vifte af forskellige samspil med botilbuddet og dets beboere. Dog kræver det en aktiv opsøgende indsats for at sikre, at disse samspil iværksættes, udvikles og vedligeholdes. Det anbefales derfor, at der ansættes eller dedikeres en ressourceperson til at facilitere disse relationer. Medarbejderen kan evt. være en fælles ressource til deling af

botilbuddene i området eller blandt flere organisationer, foreninger, virksomheder og institutioner i området.

Nærliggende parkfaciliteter som mødesteder for lokalområdets og botilbuddets beboere

Det anbefales, at de parkfaciliteter, der anlægges tæt på botilbuddet, rummer stier (kørestolsvenlige) og faciliteter, der naturligt leder lokalområdets beboere hen omkring botilbuddet, og som samtidig gør det attraktivt for beboerne at benytte parkområdet.

Anbefalinger til konkrete samspil og hvordan disse fremmes

I dette afsnit gives en række konkrete eksempler på samspil, der ville kunne etableres mellem botilbuddets beboere og lokale organisationer, foreninger, virksomheder og beboergrupper. Det skal dog understreges, at eksemplerne er givet af de lokale interessenter, og at det kræver en konkret prioritering og vurdering af samspillenes relevans og gennemførlighed, før de iværksættes. De iværksatte samarbejder skal etableres i et omfang og på en måde, så de passer ind i den enkelte beboers hverdag.

Brug af lokaler i området

Indenfor kort afstand af botilbuddet findes et væld af lokaler og faciliteter, som med fordel ville kunne benyttes af botilbuddets beboere. I de fleste tilfælde ville dette blot kræve et møde og en indgåelse af en formel aftale med de organisationer, der ejer dem. Selvom det primære formål er at opnå adgang til lokaler og faciliteter, vil delingen også ofte føre til møder mellem botilbuddets og lokalområdets beboere. Gennem samtaler og besøg med de omkringliggende organisationer, er følgende konkrete muligheder for lokaledeling blevet foreslået:

Hvad?	Med hvem?	Beskrivelse	Hvad kræver det?
Lokaledeling	Sundheds- og kvarterhuset	Sundheds- og kvarterhuset har lokaler med plads til 12-250 personer, som lokalområdet har mulighed for at leje.	At botilbuddets ledelse mødes med ledelsen i Sundheds- og kvarterhuset for at aftale en model for lokaledeling.
Brug af Aktivitetshusets faciliteter	Aktivitetshuset, Sundparken (AB Himmerland)	Aktivitetshuser er placeret lige bag ved botilbuddet og rummer en masse gratis aktiviteter for AB Himmerlands beboere: Værksted/kreativt rum, syning, billard/dart, aktiviteter som banko, juletræsfester, o.l. Der sælges desuden mad for meget få penge.	At botilbuddets ledelse kontakter beboerrådgiver Rikke Frandsen, som gerne vil facilitere møde/rundvisning og evt. en ugentlig aften for botilbuddets beboere i Aktivitetshuset.
Fitness og fysisk rehabilitering	Focus Folkeoplysnings Fitness Center	Nærliggende fitnesscenter, som potentielt kunne bruges af beboerne til genoptræningsøvelser, motionsaktiviteter, e.l. Fitness centret har mulighed for at lave særskilte handicaphold, hvis der er min. 5 beboere.	At botilbuddets ledelse tager kontakt til fitness centeret.
Svømning, rehabilitering i vand	Gigantium Svømmehal	Svømmehallen ligger kort derfra og rummer mange muligheder for svømning og rehabiliteringsaktiviteter.	At personalet tager med beboerne i svømmehallen inden for almindelig åbningstid eller laver aftaler om særskilte hold.
Brug af Tornhøjskolens faciliteter	Tornhøjskolen	Tornhøjskolen har en stor idrætsplads med fodboldbane, multifunktionel idrætshal, løbebane, legeområder og	Kræver dialog med Skoleforvaltningen, som har regler for udlejning af faciliteterne.

		sløjdlokale. Inden for den nærmeste fremtid også en motorikbane.	
Deltagelse i årlige begivenheder	Elever og ansatte på Tornhøjskolen	Beboerne kan blive inviteret med til en række traditioner på skolen. Det kan være traditioner omkring juletid, fastelavn og motionsdagen. Også den allerede eksisterende affaldssamlingsdag kan beboerne og eleverne i fællesskab deltage i og hjælpe med at forskønne området.	Møde med skoleleder Anne-Marie Nedergaard for at sætte det i stand.
Brug af fælleshuse i andre afdelinger	AB Himmerlands øvrige afdelinger	Der ligger rigtig mange fælleshuse i naboafdelingerne. De står næsten konstant tomme, og der er tanker om at nedlægge nogen af dem. Kan bruges til fester og andre arrangementer.	Ikke alle afdelinger er p.t. villige til at låne deres faciliteter ud. Kræver en dialog med AB Himmerland og afdelingsbestyrelserne.
Brug af Kofoeds Skoles faciliteter	Kofoeds Skole	Kofoeds Skole har et køkken, værksteder til keramik, træ og cykler samt et kreativt værksted, som de gerne låner ud.	Åben invitation - aftalen skal bare laves.
Besøg caféen og genbrugsbutikken	Butikscaféen	Psykisk sårbare driver Butikscaféen og en genbrugsbutik ved siden af. Beboerne kunne tage derhen for at købe en kop kaffe og få en snak.	Åben invitation til at få en rundvisning i Butikscaféen.
"Biograf"	Beboere på Astrupparken	Lokalerne på dagtilbuddet ved Astrupparken står ledige om eftermiddagen og i weekenden. Der er en stor sal, som kan bruges til biograf. Her kan de to bosteder holde fælles biografaftener.	Møde med Birgit Thomsen fra Astrupparken.
Fælles aktiviteter	Beboere på Astrupparken	Beboerne i Astrupparken og beboerne på det nye botilbud kan være fælles om en række aktiviteter. De kan cykle ture sammen, tage sammen over på Smedegården og høre harmonika og følges af til aktiviteter tredje steder.	Møde med Birgit Thomsen fra Astrupparken.
Fælles medarbejder-faciliteter	Det nye demensplejehjem	Det nye demensplejehjem og det nye botilbud kan indrettes med fælles medarbejderfaciliteter, hvor medarbejderne har mulighed for at mødes og sparre indbyrdes.	Kræver fysiske faciliteter og dialog med folkene bag det nye demensplejehjem.
Fælles forsamlings-faciliteter	Det nye demensplejehjem	Demente borgere og beboerne på tilbuddet kan have glæde af et fællesrum, hvor de kan spille spil, se TV og mødes.	Kræver fysiske faciliteter og dialog med folkene bag det nye demensplejehjem.
Sport og motion	Tornhøj Sport og Motion	Tornhøj Sport og Motion vil gerne lave hold med handicapdræt.	At tilbuddets ledelse tager kontakt til Lene Meldgaard i Tornhøj Hallen, som kan hjælpe med oprettelse af handicap-hold.
Kreativt værksted	Frikirke i Tornhøj centret	Frikirken har et åbent kreativt værksted hver torsdag, som	At ledelsen kontakter frikirken og laver en aftale med det kreative værksted samt

		botilbuddets beboere er velkommen til at deltage i.	afsætter personaleressourcer til at ledsage beoerne.
Fårehold	Socialøkonomisk virksomhed med fårehold	En gruppe borgere er i gang med at oprette en socialøkonomisk virksomhed i lokalområdet, som skal drive fårehold i nærheden af AAB's baner (Østre Uttrup). De vil gerne indgå samarbejder vedr. pasning af fårene med botilbuddet.	At botilbuddets ledelse tager kontakt til den socialøkonomisk virksomhed og taler om mulighederne for samspil. Herefter koble udvalgte beboere på fåreholdet.

Brug af lokaler i botilbuddet

Botilbuddet skal som beskrevet ovenfor rumme en række lokaler, som er helt eller delvist tilgængelige for lokalområdets beboere og organisationer. Dette giver mulighed for at indrette nogle faciliteter, som i øjeblikket mangler i området, og som gør det attraktivt at komme i botilbuddet. De gennemførte besøg med organisationer i lokalområdet resulterede i følgende konkrete forslag til lokaler og faciliteter, som kunne indrettes til offentligt brug:

Hvad?	Med hvem?	Beskrivelse	Hvad kræver det?
Biograf	Hele lokalområdet	Mange beboere i lokalområdet ønsker sig en biograf – måske den kunne placeres i botilbuddet?	At faciliteten indrettes i botilbuddet, og at det kommunikeres i lokalområdet, at denne er offentligt tilgængelig.
Aktivitetsrum	Lokale beboere (særligt unge)	Unge i lokalområdet kunne bruge et aktivitetsrum, hvor de kan mødes om eksempelvis billard, dart, air-hockey og bowling – evt. køb af snacks og drikkevarer.	At der indrettes et aktivitetsrum i byggeriet, og at det tydeligt signaleres, at det rummet er offentligt tilgængeligt.
Legestue	Dagplejere i lokalområdet	Dagplejere i Aalborg Øst efterlyser lokaler, hvor de kan mødes til legestue en gang om ugen.	At botilbuddets ledelse kontakter dagplejens administration og drøfter hvilken type af lokale, de har brug for.
Cykelværksted	Lokale beboere	Der er mange cykler i området, og der bliver kun flere efter områdefornyelsen. Der er ingen cykelværksteder i området, men mange kunne bruge en "drive-in" cykel-betjening med mulighed for lette reparationer.	Cykelværkstedet kan enten drives socialøkonomisk, hvilket kræver en social iværksætter eller en etableret cykelkæde som lejer.
Genbrugsudsalg	Beboere i lokalområdet	Her kunne der f.eks. sælges legetøj, møbler og tøj. Botilbuddets beboere kunne være involveret i at indsamle, bearbejde og sælge varerne.	Genbrugsudsalg kræver noget lager/værkstedsplads, men dette kunne måske findes i industriområdet (evt. gennem Virksomhedsnetværk Øst) eller i nedlagt fælleshus.
Udlejning af lokaler til lokale foreninger og organisationer	Lokale foreninger og organisationer	Der er mange lokale foreninger, som mangler lokaler at mødes i f.eks. modeljernbane, kunstforening og glasværksted.	Opsøgende arbejde i forhold til de lokale foreninger og organisationer.
Socialøkonomisk værksted	Beboere i lokalområdet	Et socialøkonomisk værksted kunne lave småreparationer for beboere i	Kræver fysiske faciliteter samt en social iværksætter eller

		lokalområdet f.eks. legetøj, møbler, elektronik, tøj.	leder, der er lønnet på kommunens budget.
IT café	Lokale beboere, Kofoeds skole	Café med computere, tablets, mv. som de arbejdsløse og udsatte fra Kofoeds Skole kunne bruge sammen med andre beboere i lokalområdet. Med hjælp til hvordan man benytter de digitale tjenester. Områdets ældre kunne måske også have gavn af det.	Indretning af de fysiske rammer samt opsøgende og annoncerende arbejde i området.
"Motionsrum"	Beboere på Astrupparken og andre af lokalrådets beboere	Indretning af et "motionsrum", hvor beboerne kan få en form for motion gennem leg og bevægelse. Specifikt findes der en maskine alla Wii, hvor beboerne kan lave et band og spille musik.	At det indrettes i byggeriet og der åbnes op for at andre også kan benytte det, så beboerne kan bruge det i fællesskab.

Samvær og aktiviteter i botilbuddet

Udover at tiltrække lokalrådets beboere og organisationer gennem deling af lokaler og fysiske faciliteter, er der også rig mulighed for at skabe relationer gennem samvær og aktiviteter i botilbuddet, der ikke kræver særlige fysiske faciliteter. Lokalrådets organisationer pegede på følgende muligheder:

Hvad?	Med hvem?	Beskrivelse	Hvad kræver det?
Dagtilbudsaktiviteter	De ældre beboere i lokalområdet	Der bliver flere ældre i de kommende år, og lokalområdet har p.t. ikke mange af dagtilbudsaktiviteter for denne målgruppe.	At der indrettes dagtilbudsfaciliteter i byggeriet, og at der sker en opsøgende indsats over for lokalrådets beboere og andre institutioner.
Frivillige i botilbuddet	Frivillige i lokalområdet	En række beboere i lokalområdet vil formentligt være interesseret i at indgå som frivillige i botilbuddet, hvor de kunne arrangere aktiviteter, tage beboere med på tur, o.l.	Helhedsplan 9220 kan koordinere aktiviteten, da de allerede mobiliserer frivillige i lokalområdet.
Åben fælleshytte	Butikscaféens brugere	Butikscaféens værested (Kraftværket, Poppelvej 14) har ikke åbent mandag, tirsdag og lørdag. Særligt lørdag kunne Butikscaféens brugere bruge et sted at samles, hvor de kan se fjernsyn og film, spise sammen, hygge, osv. Lørdag aften er en svær aften for mange af Butikscaféens brugere, da de ikke har familier at være sammen med.	Møde med Butikscaféen for at få aftalen i stand.
Besøg af elever	Elever på Tornhøjsskolen	Skolens elever kan komme hen på botilbuddet og vise, hvad de har lavet i kunst, sløjd etc. Eleverne kan også have en fast oplæsningstime, hvor de læser historier eller nyheder op for beboerne. Nogle af eleverne kan også hjælpe med og undervise i elektronik.	Møde med skoleleder Anne-Marie Nedergaard for at oprette en fast besøgsordning.

Haver og dyr	Elever på Tornhøjskolen	Beboerne kan have deres egne haver (højbed), som skolens naturklasser kan hjælpe med at passe og på den måde lære noget om naturen og sundhed. På det nye botilbud kan der også være dyr, som skolens elever kan hjælpe beboerne med at passe.	Indretning af de fysiske rammer og dialog med Anne-Marie Nedergaard for oprettelse af en aftale om pasning af haver og/eller dyr.
Praktikordning	Elever på Tornhøjskolen	Nogle af skolens børn kan komme i praktik hos botilbuddet i nogle dage og hjælpe med praktiske ting. Nogle af beboerne på botilbuddet kan komme i praktik på skolen og hjælpe med at lave kaffe, feje etc.	Møde med skoleleder Anne-Marie Nedergaard for at aftale nærmere.
Menighedsrådsfrivillige	Kirken i Nørre Tranders	Menighedsrådet i kirken vil gerne være aktive i lokalområdet – måske de kunne være en del af en konkret aktivitet i botilbuddet?	At botilbuddets ledelse tager kontakt til Ingelise Pedersen, om er formand for menighedsrådet.
Besøgsvenner	Lokalområdets forening for frivillige besøgsvenner	Lokalområdet har en forening af frivillige besøgsvenner, som gerne vil besøge beboerne på botilbuddet.	At botilbuddets ledelse kontakter besøgsvennernes forening og drøfter et samarbejde.
Åbningsfest	Hele lokalområdet	Beboerne kan invitere alle interesserede i lokalområdet til åbningsfest, når de er flyttet ind i det nye botilbud. Formålet er at fortælle, at botilbuddet er en del af lokalområdet og gerne vil samspil. Det vil desuden tydeliggøre, at botilbuddet er åbne for andre end beboerne.	At botilbuddets ledelse og medarbejdere i samarbejde med beboerne tager initiativ til åbningsfesten, producerer invitationer, arrangerer lidt forplejning, taler med beboerne om de vil vise deres hjem frem mm. De pårørende bør også involveres i dagen.
Koncert med lokalt kor	Frikirken i Tornhøj centret	Frikirken har et kor, som meget gerne vil give koncerter i botilbuddet – eller beboerne kan deltage i koret.	At ledelsen kontakter frikirken og laver en aftale med koret.
Kreative aftner	Hele lokalområdet	Botilbuddets beboere kan deltage i kreative aktiviteter, som lokalområdets foreninger/sammenslutninger mødes om i botilbuddets lokaler om aftenen.	At botilbuddets personale støtter op om beboernes deltagelse og har ressourcer til at være en del af aktiviteterne.
Fotoudstilling	Fotoklub i Aktivitetshuset på Sallingsundvej	Fotoklubben vil gerne udstille i botilbuddets lokaler.	At ledelsen kontakter beboerrådgiver Rikke Frandsen, som kan formidle kontakt til fotoklubben med henblik på at lave en aftale om fotoudstillinger.

Beskæftigelse i lokalområdet

Flere af de nuværende og måske især fremtidige beboere vil sandsynligvis have gavn af, at komme i beskæftigelse i lokalområdet. Udover at være praktisk i forhold til f.eks. transporttid, vil det også være med til at etablere gode og langvarige relationer i lokalområdet. Følgende konkrete muligheder for beskæftigelse blev fremhævet af lokalområdets organisationer:

Hvad?	Med hvem?	Beskrivelse	Hvad kræver det?
Ansættelse i boligforeningen	AB Himmerland	Ejendomsfunktionærer og varmemestere kan have beboere med ud for at lave praktiske opgaver – ca. 5 beboere kan få denne form for beskæftigelse.	Botilbuddets ledelse mødes med Jørgen Juhl, som er driftschef i boligforeningen.
Ansættelse i lokale virksomheder	Virksomhedsnetværk Øst	Netværk af virksomheder i lokalområdet, hvor AB Himmerland er med og har mange virksomhedskontakter, som kunne tage beboere i beskæftigelse.	AB Himmerland kan fremlægge det på et møde. Herefter håndholdt kontakt til enkelte virksomheder.
Medvirken i Kofoeds Skoles vicevært-ordning	Kofoeds Skole	"Viceværterne" tager rundt og løser praktiske have/gartner/oprydningsopgaver i lokalområdet.	Kræver dialog med Kofoeds Skole og de rette folk i kommunen om, hvorvidt og hvordan ordningen kan udvides til også at omfatte beboerne på botilbuddet.
Cafeteria i Tornhøj hallen	Tornhøj hallen	Hallen har kapacitet til at lave lidt udsalg, café osv. til forældre og unge mennesker. Der har været på tegnebrættet længe.	Afdækning af potentiale og marked. Opsøgende arbejde, håndholdt indsats.
Fødevarerbank	Lokale forretninger og beboere	Indsamling af overskudsmad fra forretninger og produktionsvirksomheder i byen. Uddeles til væresteder, o.l. Fødevarerbanken som koncept, der kunne bygges på.	Oprettelse af ordningen.
Ansættelse i butikscaféen	Butikscaféen	Ansættelse i caféen til servering, tørre borde af, køkkenopgaver, mv. Alternativt i genbrugsbutikken. Lederen: "De bedst fungerende beboere kunne altså sagtens få et job her!"	Møde med Butikscaféens ledelse for at få aftalen i stand.
Ansættelse i Kaffe Fair	Kaffe Fair	Kaffe Fair kan byde ind med \$103-ansættelse af beboere fra botilbuddet – måske de på sigt kan bestride et skånejob – enten hos Kaffe Fair eller et andet sted. Kaffe Fair kan tilbyde job inden for praktiske opgaver (i Sundheds- og kvarterhuset), hvor de driver møde- og forplejningsvirksomhed med mange køkkenopgaver, opvask, vasketøj, rengøring, flytte borde og stole, klargøre mødelokaler, passe grønne områder – selvfølgelig koblet på en medarbejder, som er fastansat.	At botilbuddets ledelse kender til Kaffe Fair og ved, at der er mulighed for samarbejde. Starte med et fælles møde, hvor man kan afklare, hvordan botilbud og Kaffe Fair kan arbejde sammen – herefter lave konkrete forløb til enkelte beboere.
Beskæftigelse i evt. socialøkonomisk virksomhed i stueetagen	Socialøkonomisk virksomhed og lokale beboere	Nogle beboere kan evt. være beskæftiget med praktiske opgaver i en evt. socialøkonomisk virksomhed beliggende i botilbuddets stueetage.	At kommunen stiller krav om, at udlejningen af lokalerne sker under særligt ansvar for at tage en eller flere beboere i beskyttet beskæftigelse.

6. anbefalinger til den videre proces

De ovenstående afsnit har givet konkrete anbefalinger til botilbuddets fysiske indretning og hvordan det gode liv og de eksterne relationer kan fremmes, når det står færdigt. I dette afsnit vender vi kort blikket mod processen frem mod, at botilbuddet står færdigt. Vi giver her en række konkrete anbefalinger, der skal bidrage til at sikre en effektiv og inkluderende proces, der gør det attraktivt at bidrage og tage ejerskab over projektet.

Den inddragende proces fortsættes

Det er blevet oplevet som meget positivt, at blive involveret i processen omkring etableringen af det nye botilbud. Dette synspunkt er blevet udtrykt af næsten samtlige involverede, herunder pårørende, personale, organisationer i lokalområdet og beboerne selv. Ikke blot giver den inddragende proces et mere validt resultat, da mange forskellige perspektiver og fagligheder inddrages i at udforme botilbuddet. Der er også en selvstændig værdi i inddragelsen, da der skabes ejerskab, gensidig forpligtelse og en positiv ånd omkring projektet. Det er således en klar anbefaling, at den inddragende proces skal fortsættes – også i projektets kommende faser.

Der etableres høringsgrupper, der skal give input til den videre proces

Det anbefales i den forbindelse konkret, at der etableres én eller flere høringsgrupper bestående af bl.a. beboere, pårørende, lokale organisationer og interesseorganisationer. Grupperne skal give input til den videre proces, og spille en aktiv rolle i at formidle information om projektets fremdrift til de målgrupper og organisationer, de repræsenterer. Det bør også overvejes hvorvidt Teknologisk Institut, der gennem forundersøgelserne har tilegnet sig et overordnet overblik over de mange målgrupper, interesser og facetter af processen, bør repræsenteres i gruppen.

Der foretages tæt og løbende kommunikation om projektets fremdrift

Den inddragende proces har hos bl.a. beboere, pårørende, personale og lokale organisationer skabt forventninger om, at de leverede bidrag afspejles i den fremadrettede proces. Samtidig skaber den forestående flytning usikkerhed og utryghed hos en række beboere. Af hensyn til begge disse forhold anbefales en tæt og løbende kommunikation om projektets fremdrift indtil byggeriet står færdigt. Personalet i de fire eksisterende botilbud skal spille en aktiv rolle i at formidle denne viden til beboerne, så deres tanker og bekymringer imødekommes.

Skepsis omkring projektet skal imødekommes gennem dialog

Processen omkring udformningen af det kommende botilbud opleves af et stort flertal af de inddragede som positivt. Dog verserer der blandt enkelte pårørende og medlemmer af personalegruppen en konkret skepsis overfor projektet. Her er den primære frygt, at det nye botilbud primært opføres ad hensyn til stordrift, der skal spare penge på de kommunale budgetter, mens beboernes trivsel er et sekundært hensyn. En sådan skepsis er forventelig i en proces af denne karakter, og der arbejdes fra ledelsens side allerede målrettet med at adressere den gennem lytning og dialog. Det anbefales, at denne indsats fortsættes, og at eventuelle ændringsforslag eller tiltag, der kan mildne disse bekymringer så vidt muligt iværksættes.